

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci Svarez, Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia
Sacrarum Literarum Primarij Professoris. Tractatvs De
Legibvs, Ac Deo Legislatore**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1619

Cap. XVIII. De tempore, in quo lex incipit obligare secundum ius ciuile.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94074](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94074)

tes illas, vel ad personas, nisi peruenierit. Antecedens patet, quia illi non peccant non seruando talem legē, & consequenter non incurrunt pœnam eius: ergo nō obligantur lege. E conuerso autem si modo aliquo extraordinario, vt per Angelos malos, vel bonos aliquis exitens in India sciret, eodem die, vel mense legem promulgatam Matrī, seclusa omni determinatione positiua obligaretur illa lege, & peccaret uiolando illam: ergo statim à principio est sufficiens virtus ex parte legis ad obligandum æqualiter in vtroq; casu, si post publicationē habeatur notitia, solumq; erit differentia, quia in hoc tempore breuiori est frequentior, ac quasi per se necessaria excusatio: in alio vero est per accidens, & rara, & ideo erit differentia quoad forum externum, quia quādo tempus est breue, & insufficiens, præsūmitur ignorantia inuincibilis: non vero quando tempus est sufficiens: in re autē ipsa, & in veritate nulla videtur esse differentia.

13. Respondeo, aliquos existimare, differentiam hanc reduci ad quæstionem de vocabulo, an in illo casu dicendum sit, legem non obligare, vel subditos ignorantes excusari. Dico tamen hoc fortasse habere locum, quando ignorantia est post tempus de se sufficiens ad habendam notitiam legis, de quo modo loquendi paulo post dicam. At verò quando tempus de se est insufficiens, dico, non in modo tantum loquendi, sed in re ipsa legem non obligare infra illud tempus pro remotissimis partib⁹, eodem plane modo, quo non obligaret in curia Principis, si non fuisset in illa publice proposita, etiam si esset edita cum pleno consilio, ac deliberatione, quia quæ est impossibilis notitia legis pro talibus locis, seruata proportionē. Imò quodammodo est impossibilior notitia in partibus remotis statim post publicationem, quā sit in eodem loco ante eandem publicationem, quia facilius est nosse Matrī eodem die, quæ Rex secretè statuit sine publicatione, quam scire Neapoli, quæ eodem die Matrī publicè euulgauit. Itaq; in eo casu nō solum est excusatio ex parte subditi, sed etiam insufficiens ex parte legis, & ideo simpliciter non obligat, vel quoad efficaciam, vel quoad sufficientiā (vt sic dicam.) Quando verò notitia promulgationis legis potuit peruenire, & casu non peruenit, lex de se sufficenter obligat, licet de facto non liget ignorantes. Quæ differentia licet fortè quoad effectum obligationis non habeat in re morali diuersitatem ordinariè loquendo, nihilominus quoad alios effectus, præsertim irritandi, aut inhabilitandi, potest illam habere, vt infra in propriis locis dicitur.

14. Et præterea in illo extraordinario casu credo esse diuersitatem etiam quoad obligationem. Nam si aliquis in India existens in diuitia demonis haberet notitiam eorum, quæ in Hispania geritur ante tempus, in quo posset humano modo talis notitia illuc peruenire, ille sciens legem in Hispania promulgatam, infra illud non obligaretur illa. Quia respectu illius re vera non est sufficienter promulgata, & illa notitia per Angelum collata non pertinet ad promulgationem, nec ad humanam notitiam. Quod tamen secus esset, si post tempus sufficiens, & post promulgationē de se cōsummatam aliquis reciperet illo extraordinario modo diuino, vel angelico notitiam legis: nam sine dubio obligaretur lege, quia lex de se iam sufficienter obligabat, & impedimentum erat accidentale, quod sublatum est, & nihil refert, quod per hunc, vel illum, hoc, vel illo modo auferatur. Et ita sufficienter responsum est ad obiectionem, & omnia clariora sient in puncto sequenti.

CAPVT XVIII.

De tempore, in quo lex incipit obligare secundum ius ciuile.

S Vperest ergo, vt dicamus, quando incipiat obligare lex ciuilis secundum ius ciuile. Quidam enim modernī dicunt, statim à publicatione obligare, solumque excipiunt leges pertinentes ad testamenta. Ratio est, quia illa sola excepta sunt in Authentica, vt noua constitutiones, collatione 15. De cæteris autem nihil disponit ius ciuile, & ideo succedit lex naturæ. Nihilominus dicendum est primò, Leges Imperatorum non incipiunt obligare intra duos menses à publicatione facta in vnaquaque prouincia, & post duos menses statim obligant totam prouinciam, nisi aliud in ipsa lege expressum sit. Hæc assertio est communis Doctorum vtriusque iuris, atq; etiam Theologorum, quos in hoc, & in præcedenti capite reuli. Et fundamentum primæ partis est, quia ita statuitur in illa Authentica, cuius dispositio generalis est quoad omnes leges ciuiles Imperatorum, vt in cap. præcedenti fundatum est: ille enim discursus hic est applicandus. Et apud me multum confirmant hæc partem verba Pij IV. in Bulla pro Concilio Trident. promulgatione, vbi inter alias rationes designandi certū tempus pro Concilio obligatione hanc ponit. *Et iure etiam communi sancitum est, vt constitutiones noue vim, non nisi post certum tempus obtineant.* Vbi clare attendit ad dictam authenticam, quia in iure ciuili non est alia lex, quæ ius commune circa hoc statuat.

Secunda vero pars constat, quia transactis duobus mensibus lex non impeditur, sed potius iuuatur iure 2. Pars conclusionis probatur. *communī: ipsa autem de se habet vim obligandi: ergo statim obligat.* Dices, statim quidem incipere obligare, non tamen statim obligare totam prouinciam. Respondeo negando consequentiam, quia incipit tunc tanquam sufficienter promulgata, & publicata per tempus illud duorum mensium, & ideo iam potest subito, & in momento, vt sic dicam, totam prouinciam obligare, & hoc significauit illa Authentica dicens, *Post insinuationem sufficienti hoc tempore omnibus manifestam eam constituere.* Est enim considerandum, legem illam ciuilem supponere insinuationem publicam in singulis prouinciis faciendam. Et quia nulla prouincia ciuilis est tā lata, quin bimestre tempus sufficiat ad deferendam per totam illam promulgationem factam in Metropoli, ideo potest optime lex ciuilis statim obligare totam prouinciam elapsis duobus mensibus. Et hoc est, quod Nauar. dixit, illud tempus designatum esse nō solum propter tollendam ignorantiam, sed etiam vt lex simul incipiat omnes obligare. Nihilominus tamen vbi non esset necessaria propria, & publica insinuatō in singulis prouinciis, & aliqua pars regni esset tam dilatans, vt tempus duorum mensium non sufficeret ad notitiam legis illuc deferendam, sicut est nunc Mexicana ciuitas respectu Matrī, tunc etiam post elapsos duos menses, non obligaret lex homines regionis illius, sed seruanda esset regula legis naturæ supra declarata, quia alius modus excedit potestatem humanam, vt dictum est.

Tertia pars assertionis, quæ exceptionem continet, manifesta est, dummodo de eodem, vel æquali 3. Pars conclusionis probatur. *legislatore intelligatur.* Nam si sit inferior, ille non poterit immutare commune ius, etiam si ex potestate sibi commissa legem ferre possit: nam intelligitur data secundum ius commune, nisi aliud exprimat. Ipse verò Princeps supremus potest derogare communi iuri positiuo, & ideo si velit obligare per legem ante duos menses potest, sicut etiam potest maiori tempore obligationem differre: oportet autem, vt in sua lege id satis declaret. Vnde obiter intelligitur, quàm

1. Quando incipiat lex obligare secundum ius ciuile.

Pij IV.

2. Pars conclusionis probatur.

3. Pars conclusionis probatur.

Handwritten notes on the right margin, including 'LEZ', 'OTIO', 'TI', 'MIVL', 'V', '3'.

quam vim possit habere in lege Imperatoris particula *ex tunc vel statim*, si dicat in lege, vt facta publicatione ex tunc, vel statim obliget. Posset enim quis similia verba referre ad tempus post completum spatium duorum mensium, quia est fauorabilior expositio, & est consona iuri communi, cuius derogationem illius. Nihilominus tamen probabilius est, leges sic loquentes derogare iuri communi, & statim obligare, vt verba sonant, quia ad hoc ponuntur, alias superflua sunt, & nullum habent effectum, quia sine illis lex obligaret post duos menses statim, & sine mora. Quod erat tam manifestum, vt non sit verisimile, addi illas particulas propter solam maiorem declarationem, & ideo quando adduntur, sine dubio id fit ad celebrandam obligationem. Quando verò lex simpliciter loquitur, generalis regula duorum mensium seruanda est.

4. Sed quid si ante bimestre tempus elapsum aliqui sciant, legem esse in curia Imperatoris, vel in Metropoli solemniter promulgatam? Aliqui dicunt, illos obligari lege, & male agere, illam non seruando, licet per ius civile non puniantur. Ita sentit Bartol. in l. omnes populi, de iustit. & iur. q. 5. nu. 37. & ibidem Bald. & in l. leges, C. de legib. Item Bald. Perus. tract. de statut. §. ignorantia. n. 2. Syluest. verb. lex. q. 6. dicto 3. in fine, Angel. n. 12. Nec dissentit Soto dicto art. 4. & idem sentiunt multi loquentes de Ecclesiasticis legibus, quia maior ratio est de civilibus. Ita Glossa in cap. 2. de rebus Ecclesie non alienan. in 6. verb. habemus, quam communiter sequuntur Canonistae in rubr. & in cap. 2. de constit. vbi Panormit. n. 7. coniecturas, & iura adducit. Primum quia frustra expectatur euentus, cuius nullus est effectus, c. cum contingat, de officio deleg. Secundo, quia vt lex obliget, sufficit esse solemniter editam, ac promulgatam, cap. 1. de postul. prelat. Tertio ex c. cum singula, de preben. in 6. iuncta Glossa ibi verbo, perueniens. Quarto, quia iuxta regulam, qui certus, de regul. iur. in 6. eum, qui certus est, non est necesse certiore fieri: ergo similiter, & cetera.

Bart.
Bald.
Bald. Per.
Syluest.
Sotus.

5. Probabilius autem est, supposita constitutione Authentica, vt facta noua constitutiones, & generali eius interpretatione, legem Imperatoris neminem obligare infra duos menses a publicatione, siue notitiam habeant promulgationis eius, siue no. Ita tenet Turrecrem. in §. leges, dist. 4. n. 4. cum Antonio, cap. 2. de constit. vbi idem tenet Decius, & in cap. 1. de postul. prelat. n. 19. Nauar. in summa cap. 23. n. 44. & dicto consil. i. de constit. q. 4. nu. 7. Idem tenet Valentia 2. tom. d. 7. q. 5. p. 5. dub. 3. & sentit Medin. q. 90. art. 4. nec dissentit Sot. supra, sed sub distinctione loquitur, non erat tamen necessaria, quia Authentica satis clare loquitur. Fundamentum ergo est, quia illud tempus duorum mensium non assignatur ab Imperatore solum pro foro externo (vt scilicet pro illis duobus mensibus admittatur, vel presumatur ignorantia legis: non vero ultra illos menses: sed ponitur ad suspendendam obligationem legis, vt ante completum illud tempus non habeatur tquam sufficienter sancita: ergo intra illud tempus non obligat scientes. Patet consequentia, quia lex non obligat, antequam sit sancita; & a legislatore proposita ad talem effectum. Antecedens autem patet ex verbis Authentice, *Vt autem adhuc aperiens causa declaratur, sancimus, si scripta fuerit huiusmodi lex, hanc post duos menses dati eius temporis valere.* Nam verbum *valere*, nulla ratione admittit distinctionem Soti, scilicet, valere in se, vel valere in iudicio, aut presumptione reipublice: nam absolute prolatum, aperte refertur ad validitatem actus, ergo ex intentione legis ante illud tempus non valet, id est, non habet vim, & efficaciam legis: ergo obligare non potest, non solum ratione ignorantie, sed ratione suae conditionis, quia nondum perfecte constituta est, quod inferius magis expressit Imperator, addens, *Sufficiunt hoc tempore omnibus manifestam*

Turrec.
Anton.
Decius.
Nauar.
Valencia.
Medina.

eam consistere: antea enim non censetur sufficienter manifestata, seu promulgata, & consequenter nec perfecte constituta.

Confirmatur, quia si in particulari lege diceret legislator, Nolumus legem hanc valere vsque ad tale tempus, certe ante illud non obligaret scientes, & si quis voueret intendens, vt suum votum non valeret vsque ad talem diem, non obligatur antea, idem ergo est in verbis illis iuris communis: nam ex vi illorum promulgatio legis tota refertur ad tempus post duos menses, & ad hoc solum promulgatur, vt post duos menses obligare incipiat. Et confirmatur tandem, quia alias ferè nullius fructus fuisset illud indultum, quia si intra duos menses lex obligat scientes, & post illos non obligat ignorantes, quid concedit illa lex? Dices, immunitatem in iudicio contentioso, propter praesumptam ex vi illius iuris ignorantiam pro illo tempore. Sed certe hoc parui momenti esset, si conscientia maneret ligata, & actus fortasse nullus: immerito igitur restringitur lex, quae absolute loquitur, & fauorem inducit: praesertim quia lex civilis licet interdum valeat in foro externo, & non in interno, quia non potest amplius extendi: quando autem licet possit, non vult obligare in foro externo, multo minus vult obligare in interno, quia per se primo intendit politicam obligationem, & internam efficit quali consequenter, & in ordine ad illam, vt postea dicemus.

Fundamenta verò contrariae sententiae parui momenti sunt. Hic enim non frustra expectatur lapsus duorum mensium, quia non expectatur, vt lex sciatur a singulis, sed vt accipiat vim obligandi, quam non aliter accipit a legislatore ex voluntate eius, quae potest moueri ex illa ratione, vt notitia legis possit prius sciretur ab omnibus, & non prius obligaret hos, quam illos, vt Nauar. dixit. Caput autem i. de postul. Pralat. solum dicit, legem promulgatam obligare scientes, licet eis non sit specialiter intimata: non excludit autem tempus requisitum ex vi iuris, praesertim pro legibus civilibus. In cap. autem cum singula, nihil habetur, & Glossa, si attentè legatur, potius fauet nostrae sententiae. Denique tempus hoc non postulat, vt promulgatio legis certior fiat, sed vt lex ipsa valida esse incipiat, quoad inferendam actualem obligationem.

Secundo principaliter dicendum est leges Regum, qui non recognoscunt superiorem in temporalibus, nec legibus Imperatorum subiiciuntur, non esse regulandas per dictum ius civile commune, ac subinde statim incipere obligare, nisi vel in ipsa lege aliud declaratur, vel per leges proprii regni alius modus determinatus sit, aut illud ius commune sit consuetudine saltem acceptatum. Tota haec assertio est consentanea communi doctrinae, & satis clara. Prima ergo pars patet, quia ius Imperatorum non obligat in huiusmodi regnis supremis, vt supra ostensum est: ergo nec illa authentica obligabit, nec habebit vim legis. At vero illa seclusa, & aliunde non audita limitatione, lex relinquitur in sua natura, quae est, vt statim obligare incipiat, sicut declaratum est: ergo. Et ita probata relinquitur secunda pars. Tertia autem probatur, quia certum est posse legislatorem designare tempus, pro quo vult obligare, & non antea. Et eadem ratione potuerunt Reges supremi in suis regnis definire tempus, pro quo leges promulgatae obligare inciperent. Atque ita in hoc Lusitanie regno statutum est, vt lex promulgata in curia regni incipiat ibi post octo dies obligare: in toto autem regno post tres menses lib. 1. Ordin. tit. 2. §. 10. Quod ius illius regni ita est cum proportione exponendum, sicut ius commune declaratum à nobis est, & idem cum proportione dicendum est de legibus aliorum regnorum.

Dico

6.

7.

8.

8.

Lib. 1. Ord.

